

i zostały pomyślane jako tło dla szczegółowych rozważań poświęconych KAK. Prof. dr F. Schlette w swoim wystąpieniu („Archäologisch-historische Probleme Spätneolithikums im östlichen Mitteleuropa”) przedstawił poglądy badaczy niemieckich na podstawowe zagadnienia periodyzacji historycznej późnego neolitu oraz istotne przeobrażenia i nowe cechy, które ten okres ze sobą przyniósł. Doc. dr hab. J. Kowalczyk w referacie poświęconym schyłkowemu neolitowi („Die Endphasen des polnischen Neolithikums-Gliederungs Probleme”) zwrócił uwagę na względność pojęć m. in. „późny neolit”. Nie można go np. odnieść do KAK na terenie Warmii i Mazur, gdzie stanowiła ona najstarszy zespół w pełni neolityczny. Referent postulował bardziej historyczną periodyzację „strefową”, a także wypowiedział się za koniecznością wprowadzenia osobnego podokresu „schyłkowego neolitu” obejmującego ugrupowania kultur ceramiki sznurowej.

Następny zestaw referatów dotyczył ogólnej problematyki KAK. Dipl. hist. V. Weber (Drezno) przedstawił referat poświęcony pozycji grupy zachodniej KAK w późnym neolicie („Die Stellung der Westgruppe der KAK im Spätneolithikum”). Badacz ten zajął się klasyfikacją chronologiczno-przestrzenną tej grupy, podkreślając wyraźne różnice pomiędzy materiałami z dorzecza Łaby a zbadaną ostatnio bogatą serią grobów z Meklemburgii. Zdaniem referenta reprezentują one odrębną grupę, wykazującą silne koneksje z terenami Pomorza. W literaturze polskiej postulowano to już na początku lat 60-tych. W uzupełnieniu do wystąpienia V. Webera Dipl. hist. E. Nagel (Schwerin) zapoznała zebranych z wynikami systematycznych badań wykopaliskowych grobów KAK w Meklemburgii („Die KAK in Meklemburg”).

Docent dr hab. T. Wiślański omówił („Die KAK im Flussgebiet Oder und Weichsel”) klasyfikację przestrzenno-chronologiczną KAK w dorzeczu Odry i Wisły, genezę tego zespołu, który, zdaniem referenta, wykształcił się na terenach Niżu Polskiego i Północnoniemieckiego. Następnie przedstawił wyniki badań nad zmianami struktury społeczno-gospodarczej plemion KAK oraz jej rolę w rozwoju stosunków młodszego neolitu na ziemiach polskich.

Doktor B. Balcer zapoznał zebranych („Bemerkungen über die Feuersteinbearbeitung in der KAK in Polen”) z problemami krzemieniarstwa KAK na obszarze tzw. „zagłębia świętokrzyskiego”. Pomimo że ludność KAK używała tych samych surowców co plemiona k. pucharów lejkowatych (dalej KPL), ich przemysły różniły się zasadniczo.

Następna grupa referatów poświęcona była bardzo istotnemu zagadnieniu stosunków pomiędzy KAK a KPL. Dr J. Preuss (Halle/Saale) w swoim wystąpieniu („Beziehungen zwischen Trichterbecherkultur [TBK] und KAK”) omówił relacje tych dwóch kultur w dorzeczu Łaby. Zwrócił on uwagę na stosunkowo słabe powiązania typologiczne pomiędzy nimi, podkreślił jednak możliwość ich wzajemnych powiązań genetycznych.

Problem ten dla obszarów Dolnego Śląska zreferował doc. dr hab. W. Wojciechowski („Die Spätphasen der TBK und KAK in Niederschlesien”). Powiązania materiałów obu kultur, zdaniem autora, były tak słabe, że trudno mówić o jakichś związkach genetycznych, ponadto omawiane ugrupowania były prawdopodobnie częściowo współczesne.

Również poważniejszych koneksji pomiędzy nimi nie stwierdzono na Górnym Śląsku, co podkreśliła mgr J. Bukowska-Gedigowa w swoim referacie poświęconym późnym fazom KPL nad górną Odrą („Die Spätphasen der TBK und ihre eventuelle Beziehungen zu der KAK in Oberschlesien”).

Magister D. Jankowska poruszyła to samo zagadnienie dla Pomorza Środkowego („Beziehungen zwischen TBK und KAK in Pommern”). Opierając się na technologii i częściowo ornamentyce ceramiki pochodzącej z jej własnych badań w Łupawie, woj. Słupsk, wskazała na bardzo silne powiązania pomiędzy oma-

wianymi kulturami. Wysuwa zatem hipotezę, że na terenie Pomorza Środkowego należy mówić nie o dwóch, a o jednej kulturze o przewadze cech KPL, dzielącej się na dwie podgrupy ideologiczne (KAK i KPL), który to podział uwidacznia się w odmiennym obrządku pogrzebowym.

Ostatnia grupa referatów dotyczyła stosunku KAK do k. ceramiki sznurowej i jej udziału w kształtowaniu się nowych ugrupowań schyłkowoneolitycznych. Problemem tym dla grupy zachodniej KAK zajął się Dipl. phil. G. Wetzel z Cottbus („Kulturelle Beziehungen zwischen den Kulturen der KAK, der Schnurkeramik und der Schönfelder”). Referent przedstawił wyczerpującą charakterystykę wykazującą wiele elementów przejętych od KAK tzw. k. Schönfeld, reprezentującej w istocie zbliżone zjawisko jak k. złocka w Małopolsce. Tą ostatnią zajął się Dr. Z. Krzak („KAK und Złotakultur”), podkreślając, że KAK stanowiła jeden z dwóch głównych jej komponentów. W uzupełnieniu dr A. Häusler (Halle/Saale) zreferował („Die Grab- und Bestattungssitten der Złotakultur in Spätneolithikum Mittel- und Osteuropa”) swoje studia nad formą grobów i obrządkiem pogrzebowym k. złockiej. Badacz ten wskazał, że k. złocka zajmuje specjalną pozycję, odbiegając znacznie, przynajmniej jeżeli chodzi o orientacje pochówków w stosunku do stron świata, od pozostałych współczesnych kultur Europy Środkowej, w tym również tych, które przyczyniły się do powstania zespołu złockiego.

Wszystkie referaty wzbudziły ożywioną dyskusję, w której udział wzięli poza wygłaszającymi: dr H. Behrens (Halle/Saale), dr. H. Quitta (Berlin), dr. P. Donat (Berlin) i dr. J. Nilius (Greifswald). Obrady podsumował prof dr H. K. Otto stwierdzając w konkluzji, że konferencja spełniła stawiane sobie zadanie i wykazała celowość organizowania podobnych spotkań roboczych, umożliwiających rzetelną wymianę poglądów pomiędzy badaczami zajmującymi się podobną problematyką.

W trakcie spotkania zorganizowano także wyjazd do Sobótki.

Tadeusz Wiślański

KONFERENCJA SPRAWOZDAWCZA IHM PAN DOTYCZĄCA WYNIKÓW PRAC WYKOPALISKOWYCH PROWADZONYCH W LATACH 1973—1974

Konferencja odbyła się w Berlinie w dniach 18—20 lipca 1974 r. w sali Klubu Międzynarodowej Pracy i Kształt. „ICCP”. Wzięło w niej udział ponad 50 archeologów ze wszystkich placówek Instytutu oraz kilka osób z placówek współpracujących i Instytutów. Wygłoszono 51 komunikatów-opracowań dotyczących wyników badań prowadzonych w latach 1973—1974 na porównawczych stanowiskach archeologicznych w Polsce i poza jej granicami, a dotyczących problematyki od paleolitu po wczesne średniowiecze. Obradom przewodniczył prof. dr Witold Hoesel.

Konferencję otworzył prof. W. Hoesel, który w imieniu Instytutu powitał przybyłych przedstawicieli władz państwowych, reprezentujących państwa wszystkich uczestniczących konferencji. Prof. W. Hoesel, nawiązując do osiągnięć polskiej archeologii w 50-lecie PRL, podkreślił rolę Instytutu jako głównego inspiratora i koordynatora badań archeologicznych na terenie naszego kraju w ciągu 20-letniej jego działalności. „Nadziei — powiedział prof. Hoesel — było przewidywać się do wydatnego wzbogacenia polskiego dorobku naukowego kulturowego poprzez rozszerzenie współpracy z innymi państwami w ostatnich latach. Na ten okres produkcja Polski i stała się obiektem polskiego wczesnego średniowiecza, a którego by w tym czasie nie uzyskali materialnie naszych opracowań starano się tylko do poznania na-